

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग

इ.प्रा.परिपत्र संख्या:-५७६

मिति :- २०६९/२/१७

श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैकिङ्ग कार्यालय लगायत अन्य कार्यालय र इजाजतपत्रप्राप्त “क”, “ख”, “ग”, र “घ”, वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू एवं विप्रेषण कार्य गर्ने संस्थाहरू ।

विषय :- विप्रेषण तथा मुद्रा स्थानान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन सम्बन्धमा ।

महाशय,

विप्रेषण तथा मुद्रा स्थानान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारणका सम्बन्धमा निर्देशन जारी गर्न वाञ्छनीय देखिएकोले यसैसाथ संलग्न विप्रेषण तथा मुद्रा स्थानान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई जारी गर्ने गरी तयार गरिएको निर्देशन बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ को दफा १२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो परिपत्र जारी गरिएको छ ।

भवदीय,

(लिलाप्रकाश सिटौला)
कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थ:

१. श्री गभर्नरको कार्यालय ।
२. श्री डेपुटी गभर्नरको कार्यालय ।
३. श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, आ.का.वि.तथा.नि.वि.महाशाखा, सिंहदरवार, काठमाण्डौ ।
४. श्री बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।
५. श्री बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
६. श्री वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।
७. श्री आन्तरिक लेखा परीक्षण विभाग ।
८. श्री सूचना प्रविधि विभाग ।
९. श्री नेपाल बैंकर्स संघ, हेरिटेज प्लाजा ।
१०. श्री डेभलपमेण्ट बैंकर्स एसोसियसन, अनामनगर, काठमाण्डौ ।
११. श्री वित्त कम्पनी संघ ।
१२. श्री लघु वित्त बैंक एसोसियसन ।
१३. श्री विप्रेषण संघ ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी
निवारणका सम्बन्धमा विप्रेषण तथा मुद्रा स्थानान्तरण
सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

विषय सूची

परिच्छेद	पृष्ठ
१. परिभाषा	२
२. नीति, प्रक्रिया र अभ्यास	३
३. जोखिममा आधारित प्रणालीको प्रयोग गरी ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Customer Due Diligence) अपनाउने	४
४. ग्राहकको पहिचान	४
५. ग्राहकको हिताधिकारीको निर्धारण	५
६. ग्राहकको जोखिम विवरण तयार गर्ने	६
७. नयाँ ग्राहकहरुको स्वीकार	६
८. ग्राहकको सूचना निरन्तररूपमा कायम राख्ने	७
९. ग्राहकको कारोवारको निरन्तररूपमा अनुगमन गर्ने	७
१०. ग्राहकसँगको सम्बन्धको समाप्ति	७
११. उच्च जोखिमयुक्त ग्राहकहरुका लागि परिष्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गर्ने	८
१२. कम जोखिमयुक्त ग्राहकहरुका लागि सरल ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गर्ने	९
१३. विद्युतीय माध्यमबाट गरिने स्थानान्तरण सम्बन्धी नीति र प्रक्रिया	१०
१४. अभिलेख राख्ने	११
१५. सीमा कारोवार विवरण पठाउनु पर्ने	११
१६. शंकास्पद कारोवारको विवरण	१२
१७. अनाधिकृत व्यक्तिलाई सूचना दिन प्रतिवन्ध	१३
१८. आन्तरिक नीति, प्रक्रिया, प्रणाली र नियन्त्रण	१४
१९. कारवाही र सजाय	१५
अनुसूची - १	१६
अनुसूची - २	१७
अनुसूची - ३	१८

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट अनुमति प्राप्त विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरूलाई सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा लगानी गर्ने कार्य निवारण गर्ने सम्बन्धमा विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ को दफा १२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

परिच्छेद – १ परिभाषा

१. विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो निर्देशनमा:

- (क) “ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति” भन्नाले यस निर्देशनमा तोके बमोजिमको ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Customer Due Diligence) लाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ख) “हिताधिकारी” भन्नाले कुनै ग्राहकको मालिक वा अन्तिमरूपमा नियन्त्रण गर्ने प्राकृतिक व्यक्ति (जसको लागि लाभ पुग्ने गरी कारोवार गरिन्छ) सम्झनु पर्दछ । यो शब्दले कुनै कानूनी व्यक्ति वा व्यवस्थापनलाई नियन्त्रणमा राख्ने अन्तिम अधिकार प्रयोग गर्ने व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।
- (ग) “वित्तीय जानकारी इकाइ” भन्नाले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) को दफा ९ बमोजिम गठन भएको वित्तीय जानकारी इकाइलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (घ) “उच्च पदस्थ व्यक्ति” भन्नाले नेपाल वा कुनै विदेशी मुलुकमा राजनैतिक, व्यवसायीक, सामाजिक, वित्तीय, प्रशासनिक, व्यापारिक, औद्योगिक क्षेत्रमा उच्च तहमा कार्यरत वा कार्य गरिसकेका, उच्च सार्वजनिक जिम्मेवारीमा रहेका वा रहिसकेका राष्ट्र प्रमुख, सरकार प्रमुख, मन्त्री, उच्च पदस्थ निजामती, प्रहरी तथा सैनिक कर्मचारी, सरकारी स्वामित्वमा रहेका संस्थान तथा स्वायत्त संस्थाका पदाधिकारी, निजी क्षेत्र तथा सामाजिक क्षेत्रका उच्च पदस्थ पदाधिकारी, राजनितिक दलका उच्च पदस्थ नेताहरू सम्झनु पर्दछ । यो शब्दले त्यस्ता व्यक्तिका परिवारका सदस्य तथा नजिकका सहयोगी समेतलाई जनाउँछ ।
- (ङ) “FATF” भन्नाले फाइनान्सियल एक्सन टास्क फोर्स (Financial Action Task Force) सम्झनु पर्दछ ।
- (च) “विद्युतीय माध्यमबाट स्थानान्तरण” भन्नाले विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गरी कुनै बैंक, वित्तीय संस्था, विप्रेषण, स्थानान्तरण गर्ने संस्था मार्फत कुनै व्यक्तिको रकम एक स्थानबाट अर्को स्थानमा पठाउने कार्यलाई सम्झनु पर्दछ । (यसरी रकम पठाउने र प्राप्त गर्ने व्यक्ति एउटै वा अलग अलग हुन सक्दछन ।)
- (छ) “उत्पत्तिकर्ता” भन्नाले खातावाला वा खाता नभए पनि कुनै बैंक, वित्तीय संस्था, विप्रेषण र स्थानान्तरण कार्य गर्ने संस्थालाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा विद्युतीय माध्यमबाट रकम स्थानान्तरण गर्न अनुरोध गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “अपराधिक आर्जन” भन्नाले कुनै प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरुमा कुनै अपराधिक कार्यबाट प्राप्त भएको सम्पत्ति वा आर्थिक लाभ सम्झनु पर्दछ । साथै, यो शब्दले त्यस्तो सम्पत्तिबाट

बढे बढाएको वा पूर्ण वा आंशिकरूपले स्वरूप परिवर्तन गरेको सम्पत्तिलाई समेत जनाउँछ ।

परिच्छेद – २ नीति, प्रक्रिया र अभ्यास

२. सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कार्यको नियन्त्रण एवं निरोपणका लागि सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित), सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण नियमावली, २०६६ र यस निर्देशनले तोके बमोजिम विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले आवश्यक नीति, प्रक्रिया र अभ्यासको तर्जुमा तथा कार्यान्वय गर्नु पर्नेछ ।
३. दफा २ बमोजिम लागू गरिएको नीति, प्रक्रिया र अभ्यासमा आफ्नो व्यवसाय तथा कारोवारको मात्रा तथा प्रकृति भल्कने गरी तयार गर्नु पर्नेछ । सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने सम्बन्धी अपराध हुने जोखिम कम छ भनी संस्थाले राष्ट्र बैंकमा निवेदन दिएमा राष्ट्र बैंकले जोखिममा आधारित भई यस निर्देशनको कार्यान्वयन गर्नमा आवश्यक छुट दिन सक्नेछ ।
४. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले तयार गर्ने नीति, प्रक्रिया र अभ्यासमा कम्तिमा देहायका विषयका सम्बन्धमा आवश्यक तथा उपयुक्त व्यवस्था गर्नु पर्नेछः
 - (क) जोखिममा आधारित प्रक्रिया सहित ग्राहकको ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Customer Due Diligence) लाई आवश्यकता अनुसार लागू गर्ने,
 - (ख) ग्राहकको अद्यावधिक अभिलेख कायम गर्ने,
 - (ग) कारोवार तथा अन्य विवरण सुरक्षित राख्ने,
 - (घ) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) तथा यस निर्देशनको दफा ४३ अनुसार वित्तीय जानकारी इकाइमा सीमा सम्बन्धी कारोवार विवरण पठाउने,
 - (ङ) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित), वित्तीय जानकारी इकाइबाट जारी गरिएका निर्देशन तथा यस निर्देशनको दफा ४७ ले तोके अनुरूपका शंकास्पद कारोवारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाइमा पठाउने, र
 - (च) यस निर्देशनको पालना गर्न आवश्यक पर्ने आन्तरिक नीति, प्रक्रिया, प्रणाली र नियन्त्रणका उपायहरूको तर्जुमा गर्ने ।
५. नेपाल बाहिर कुनै शाखा वा सहायक कम्पनी मार्फत कारोवार गरिरहेका संस्थाले यस निर्देशन, सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून तथा नियमहरूलाई त्यस्ता कारोवारका सम्बन्धमा पनि लागू गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो स्थानमा रहेका शाखा वा सहायक कम्पनीलाई सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित), सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण नियमावली, २०६६ र यस निर्देशनको कार्यान्वयनमा कुनै प्रतिवन्ध वा व्यवधान भएमा सोको जानकारी नेपाल राष्ट्र बैंकलाई दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद – ३

जोखिममा आधारित प्रणालीको प्रयोग गरी ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Customer Due Diligence) कायम गर्ने

६. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले गर्ने ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Customer Due Diligence) ले देहायका कुराहरु समावेश गर्नु पर्नेछः
- (क) ग्राहक र ग्राहकको हिताधिकारीको पहिचान गर्ने,
 - (ख) ग्राहक र ग्राहकको हिताधिकारीको बारेमा आवश्यक सूचना संकलन गर्ने र आवश्यकता अनुसार ग्राहकको जोखिम विवरण तयार गर्ने,
 - (ग) नयाँ ग्राहकहरु स्वीकार गर्ने नीति लागू गर्ने,
 - (घ) ग्राहक र ग्राहकको हिताधिकारीको सूचना तथा विवरण नियमितरूपमा अद्यावधिक गर्ने, र
 - (ङ) ग्राहकको कारोवारको विवरण तथा निजसँगको सम्बन्धलाई नियमितरूपमा अनुगमन गर्ने ।
७. जोखिमका आधारमा अर्थात् उच्च जोखिममा रहेका ग्राहकको लागि परिष्कृत तथा कम जोखिममा रहेका ग्राहकको लागि सामान्य ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति लागू गर्नु पर्नेछ । जोखिममा आधारित ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति लागू गर्ने सम्बन्धमा यस निर्देशनको परिच्छेद ११ र १२ मा थप स्पष्ट गरिएको छ ।

परिच्छेद – ४

ग्राहकको पहिचान

८. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले बेनामी तथा काल्पनिक नाममा कारोवार गर्ने वा गर्न खोज्ने कुनै पनि व्यक्तिसँग कारोवार गर्न हुदैन ।
९. संस्थाले आफ्ना ग्राहक तथा हिताधिकारीको वास्तविक परिचय थाहा पाउनु पर्नेछ । ग्राहक भन्ने शब्दले देहायका व्यक्तिहरुलाई जनाउँछः
- (क) व्यवसायिक सम्बन्ध भएका,
 - (ख) एक पटक वा पटकै रूपमा यस निर्देशनको दफा ४३ मा तोकिएको सीमा वा सो भन्दा बढी कारोवार गर्ने,
 - (ग) यस निर्देशनको परिच्छेद १३ मा उल्लेख भए अनुरूपको विद्युतीय माध्यमबाट स्थानान्तरणको कार्यमा संलग्न, र
 - (घ) कारोवार गर्दा कुनै समयमा सो व्यक्ति सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कार्यमा संलग्न भएको वा हुन सक्ने आंशका रहेको कारोवार वा व्यवसायमा संलग्न भएको ।
१०. संस्थाले देहायका कुनै पनि समयमा ग्राहकको उपयुक्त पहिचान कायम गर्न आवश्यक परिचय लिने र सोको उचित परीक्षण गर्नु पर्नेछ ।
- (क) व्यवसायिक सम्बन्धका लागि अनुरोध गर्दा,

- (ख) निश्चित सीमा भित्रको पटके कारोवार गर्दा,
 (ग) विद्युतिय माध्यमबाट रकम स्थानान्तरण गर्दा,
 (घ) कुनै व्यक्ति शंकास्पद कारोवार वा कार्यमा संलग्न भएको पाइएमा, र
 (ङ) कुनै व्यक्तिको सम्बन्धमा पहिले नै प्राप्त गरिसकेको पहिचान सम्बन्धी कागजातमा कुनै शंका वा द्विविधा उत्पन्न भएमा ।
११. संस्थाले प्राकृतिक व्यक्तिको सम्बन्धमा पहिचान कायम गर्दा विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले यस निर्देशनको अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे अनुरूपका कागजात, तथ्याङ्क, सूचनाहरु प्राप्त गरी सो लाई स्वतन्त्र र भरपर्दो श्रोतबाट पुष्टि गर्नु पर्नेछ ।
१२. कानूनी व्यक्ति वा संस्थापनाहरुको सम्बन्धमा पहिचान कायम गर्दा यस निर्देशनको अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे अनुरूपका कागजात, तथ्याङ्क, सूचनाहरु प्राप्त गरी सोलाई स्वतन्त्र र भरपर्दो श्रोतबाट पुष्टि गर्नु पर्नेछ ।
१३. सबै प्राकृतिक तथा कानूनी व्यक्तिको पहिचान स्थापना गर्ने कागजात तथा जानकारीहरुको प्रतिलिपि बुझ्न सकिने किसिमले व्यवस्थित गरी राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ५

ग्राहकको हिताधिकारीको निर्धारण

१४. कुनै ग्राहकले एक वा एक भन्दा बढी हिताधिकारीको लागि कारोवार गरिरहेको कुरा सुनिश्चित गर्नका लागि संस्थाले आवश्यक मापदण्डहरु निर्धारण गर्नु पर्नेछ । यदि कुनै ग्राहकको हिताधिकारी भएमा विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले त्यस्ता हिताधिकारीको पहिचानको लागि आफू सन्तुष्ट हुनेगरी आवश्यक सूचना तथा तथ्यांक विभिन्न श्रोतबाट प्राप्त गरी सोको पुष्टि समेत गर्नु पर्नेछ । हिताधिकारीको सम्बन्धमा प्राप्त गरिने सूचना यस निर्देशनको अनुसूची-१ मा तोकिए अनुरूप हुनु पर्नेछ ।
१५. कानूनद्वारा नियमन गरिएका धितोपत्र बजारमा सूचिकृत पब्लिक लिमिटेड कम्पनी, सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तरराष्ट्रिय मापदण्ड लागू गरेको मुलुकका कानूनद्वारा नियमन तथा सुपरीवेक्षण गरिएका धितोपत्र बजारमा सूचिकृत भएका विदेशी कम्पनीहरुको हकमा यस निर्देशनको अनुसूची-१ मा उल्लेख भएका कागजात र विवरणका अतिरिक्त अन्य थप जानकारी आवश्यक पर्ने छैन । संस्थाले सम्बन्धित मुलुकले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तरराष्ट्रिय मापदण्ड लागू गरे नगरेको कुरा Financial Action Task Force (FATF), Asia/Pacific Group on Money Laundering (APG) जस्ता र सोही प्रकारका अन्य क्षेत्रीय संस्थाहरु, International Monetary Fund, र World Bank जस्ता अन्तरराष्ट्रिय संस्थाहरुद्वारा वेवसाइटमा प्रकाशित रिपोर्ट तथा विवरणहरुका आधारमा निर्धारण गर्न सक्नेछन ।
१६. अन्य कानूनी व्यक्ति तथा संस्थापनहरुका सन्दर्भमा त्यस्तो ग्राहकको वास्तविक धनी वा नियन्त्रणमा राख्ने प्राकृतिक वा कानूनी व्यक्तिको बारेमा देहाय बमोजिमको जानकारी लिनु पर्नेछ :

- (क) दफा १३ को व्यवस्था अनुरूप कुनै कम्पनी, सिमित दायित्व भएको साभेदारी फर्म, वा यस्तै प्रकारको अन्य संस्थापनाहरूका सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका प्रत्येक प्राकृतिक व्यक्तिको विवरणः
- (१) बीस प्रतिशत भन्दा बढी शेयर खरिद गरेको वा मतदानको अधिकार प्राप्त गरेको,
 - (२) कम्पनी, सिमित दायित्व भएको साभेदारी फर्म, वा यस्तै प्रकारको अन्य संस्थापनाहरूको व्यवस्थापनमा संलग्न,
 - (३) कानूनी व्यक्ति वा संस्थापनाको नियन्त्रण गर्ने वा नियन्त्रणको अधिकार प्रयोग गर्ने ।
- (ख) गुठी वा यस्तै प्रकारका संस्थापनाका सम्बन्धमा सोको सञ्चालक, ट्रष्टी र हिताधिकारीको पहिचान कायम गर्ने ।
१७. शेयर स्वार्थको अप्रत्यक्ष स्वामित्वको स्थापित गर्दा देहायको आधारमा गर्नु पर्नेछः
- (क) कम्पनी, सिमित दायित्व भएको साभेदारी फर्म, वा यस्तै प्रकारको अन्य संस्थापना र गुठीले धारण गरेको शेयरमा समानुपातिक रूपमा त्यस्तो संस्थाको शेयरहोल्डर, साभेदार अथवा हिताधिकारी, र
 - (ख) परिवारको सदस्यले धारण गरेको शेयरको सम्बन्धमा परिवारको प्रत्येक सदस्यले धारण गरेको शेयर (परिवार भन्नाले आफ्नै वा भेटकेला दाजु भाई, दिदी बहिनी, पति पत्नी, हजुरवा हजुर आमा, र नाति नातिनालाई जनाउँछ ।)
१८. सम्बद्ध सबै सूचनाको तथा जानकारीहरूको प्रतिलिपि बुझ्न सकिने किसिमले व्यवस्थित गरी राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद – ६

ग्राहकको जोखिम विवरण तयार गर्ने

१९. संस्थाले आफ्ना प्रत्येक ग्राहकमा निहित जोखिमको विवरण यस निर्देशन अनुरूपको ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति पूरा गर्न सकिने गरी राख्नु पर्नेछ । यस्तो विवरणमा ग्राहकको बारेमा पर्याप्त जानकारी हुनका साथै उक्त ग्राहकले संस्थासँग राख्न खोजेको सम्बन्ध र आवश्यक भए रकम तथा सम्पत्तिको श्रोतको बारेमा समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद – ७

नयाँ ग्राहकको स्वीकार

२०. यस निर्देशन बमोजिम आफ्नो वा हिताधिकारीको परिचय खुलाउन वा पुष्टि हुन नसक्ने वा जोखिम विवरण तयार गर्न पर्याप्त सूचना संकलन गर्न नसकिने कुनै व्यक्तिलाई ग्राहकको रूपमा स्वीकार गर्न हुदैन । यस्तो अवस्थामा संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईले जारी गरेको निर्देशन र यस निर्देशनको दफा ४७ अनुसार शंकास्पद कारोवारको रूपमा लिई सोको विवरण पठाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद – ८

ग्राहकको सूचना निरन्तररूपमा कायम राख्ने

२१. संस्थाले आफ्ना ग्राहकहरूको सम्बन्धमा निरन्तर आवश्यक सूचना र विवरण संकलन गरी राख्नु पर्नेछ । ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (CDD) प्रक्रिया अन्तर्गत संकलन गरिएका कागजात, तथ्यांक, वा सूचनाहरू निश्चित समयमा आवश्यक समीक्षा गरी सोको विवरण व्यवस्थित तरिकाले राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ९

ग्राहकको कारोवारको निरन्तररूपमा अनुगमन गर्ने

२२. संस्थाले आफ्ना ग्राहकहरूको कारोवार र उनीहरूसँगको सम्बन्धको निरन्तर अनुगमन गर्नु पर्नेछ । यस्तो अनुगमनले पहिचान गरे अनुरूप नै ग्राहकले कारोवार गरे नगरेको कुरा तथा ग्राहकको जोखिम विवरण, आवश्यकता अनुसार रकम वा सम्पत्तिको श्रोत तथा पहिले नै निर्धारण गरिएको रकम वा कारोवारको सीमा र प्रकार समेतलाई समेटनु पर्नेछ ।
२३. संस्थाले सवै जटिल कारोवार, आर्थिक र कानूनी उद्देश्य नभएका अस्वभाविकरूपले ठूला देखिने वा अस्वभाविक प्रकृतिका कारोवारलाई विशेष निगरानीका साथ हेर्नु पर्नेछ । यस्ता कारोवारको उद्देश्य तथा आधारहरू पत्ता लगाई त्यस्तो जानकारी लिखित रूपमा राख्नु पर्नेछ । यस्तो जानकारी वित्तीय जानकारी इकाइ, लेखापरीक्षक एवं अन्य सक्षम निकायले परीक्षण गर्न सक्ने गरी पाँच वर्ष सम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ । कुनै कारोवारलाई आर्थिक र कानूनी उद्देश्य नभएका अस्वभाविकरूपले ठूला वा अस्वभाविक प्रकृतिका कारोवार भनी पत्ता लगाई सकेपछि त्यस्तो कारोवारलाई वित्तीय जानकारी इकाइले जारी गरेको निर्देशन र यस निर्देशनको दफा ४७ अनुसार शंकास्पद कारोवारको रूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद - १०

ग्राहकसँगको सम्बन्धको समाप्ति

२४. संस्थाले कुनै नयाँ ग्राहकको यस निर्देशन अनुरूपको ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति सम्पन्न गर्न नसक्ने अवस्था विद्यमान भएमा त्यस्ता ग्राहकसँगको सम्बन्धलाई समाप्त गरी त्यस्तो कारोवारलाई वित्तीय जानकारी इकाइले जारी गरेको निर्देशन र यस निर्देशनको दफा ४७ अनुसार शंकास्पद कारोवारको रूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ११

उच्च जोखिमयुक्त ग्राहकहरूका लागि परिष्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Enhanced CDD) अवलम्बन गर्ने

२५. संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराधको उच्च जोखिममा रहेका, राजनीतिक रूपमा प्रभावशाली व्यक्तिहरू (PEPs) र आमने सामने नभई कारोवार गर्ने ग्राहकहरूका लागि परिष्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Enhanced CDD) अवलम्बन

- गर्नु पर्नेछ । परिस्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Enhanced CDD) ले अन्य कुराका अतिरिक्त सम्पत्तिको श्रोत र कारोवार रकमको श्रोतलाई पनि समावेश गर्नु पर्नेछ ।
२६. उच्च जोखिममा रहेका ग्राहकलाई पहिचान प्रक्रियाको हरेक चरणमा परिस्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति (Enhanced CDD) लागू गर्नु पर्नेछ ।
२७. संस्थाको व्यवस्थापन तहको माथिल्लो अधिकारीले स्विकृति नदिएसम्म उच्च जोखिममा रहेका ग्राहकहरूसँग सम्बन्ध स्थापना गर्न हुदैन ।
२८. देहायको आधारमा कुनै ग्राहक उच्च जोखिममा रहेको निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
- (क) आमने सामने भइ बाहेक अन्य तरिकाले सम्बन्ध स्थापना भएको,
 - (ख) गैर आवासीय, वा त्यस्तो व्यक्तिको राष्ट्रियता, हाल बसोवास रहेको मुलुक वा पहिलेको बसोवास रहेको मुलुक समेतका आधारमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराधको उच्च जोखिममा रहेको स्थानका ग्राहक,
 - (ग) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराधको नियन्त्रणमा उपयुक्त स्तर कायम गर्न नसकेको मुलुक वा क्षेत्रसँग सम्बन्धित ग्राहक,
 - (घ) राजनीतिक रुपमा प्रभावशाली व्यक्तिहरु (PEPs) वा तिनका परिवारका सदस्य तथा सम्बन्धित व्यक्ति,
 - (ङ) धेरै नेटवर्थ भएको, रकम वा सम्पत्तिको श्रोत प्रष्ट नभएको वा निजी बैकिङ्ग व्यवसायमा संलग्न भएको ग्राहक,
 - (च) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराधमा संलग्न हुन सक्ने शंकास्पद व्यवसायमा संलग्न भएको ग्राहक,
 - (छ) व्यक्तिगत सम्पत्ति धारण गर्ने साधनको रुपमा रहेको कानूनी व्यक्ति वा संस्थापना,
 - (ज) प्रष्ट आर्थिक तथा कानूनी उद्देश्य विना नै जटिल प्रकृतिको स्वामित्व संरचना भएका कानूनी व्यक्ति वा संस्थापना,
 - (झ) नोमिनी शेयरहोल्डर वा धारक शेयर भएको कम्पनी,
 - (ञ) अत्यधिक भ्रष्टाचार रहेको भनी चिनिएको मुलुक वा अन्य यस्तै आधारमा उच्च जोखिममा रहेको देशका ग्राहक, र
 - (ट) नगदको वढी प्रयोग हुने व्यवसायिक कारोवारमा संलग्न भएका क्षेत्रका ग्राहकहरु ।
२९. दफा २८ (क) मा उल्लेखित आमने सामने नभई हुने कारोवारले अन्य कुराका अतिरिक्त देहायका कारोवारलाई आधार लिनु पर्नेछ:
- (क) इन्टरनेटबाट स्थापित सम्बन्ध वा यस्तै अन्य प्रकारले जस्तो हुलाक मार्फत स्थापित सम्बन्ध,
 - (ख) इन्टरनेटबाट प्रदान गरिने सेवा तथा कारोवार,
 - (ग) ATM को प्रयोग गरी गरिने कारोवार,
 - (घ) टेलिफोन बैकिङ्ग,
 - (ङ) फ्याक्स वा अन्य यस्तै प्रकारका माध्यमबाट निर्देशन वा निवेदन दिइ भएका कारोवार, र
 - (च) पहिले नै भुक्तानी गरेका, नविकरण गर्न मिल्ने वा कुनै खातासँग जोडिएका कार्ड मार्फत गरिने रकम निष्कासन वा भुक्तानी सम्बन्धी कारोवार ।

३०. आमने सामने नभई हुने कारोवारमा गरिने परिष्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धतिमा देहायका विषय समेट्नु पर्नेछ :
- (क) नोटरी वा अन्य विश्वास योग्य व्यक्तिले प्रमाणित गरेको कागजात,
(ख) प्रत्यक्षरूपमा कारोवार गरिने ग्राहकसँग माग गरिने कागजातका अतिरिक्त थप कागजातको प्राप्ति,
(ग) स्वतन्त्ररूपमा ग्राहकसँग सम्पर्क स्थापना गर्ने प्रक्रियाको विकास
३१. राजनीतिक रूपमा प्रभावशाली व्यक्तिहरू (PEPs) को निर्धारण देहाय बमोजिमको प्रक्रियाबाट गर्नु पर्नेछ :
- (क) सम्भावित ग्राहकसँग प्राप्त गरिने सम्बद्ध सूचनाको आधारमा,
(ख) सार्वजनिकरूपमा उपलब्ध सूचनाको आधारमा,
(ग) उपलब्ध भएका राजनीतिक रूपमा प्रभावशाली व्यक्तिहरू (PEPs) को तथ्यांक (Data Base) मा पहुँच स्थापित गरेर ।
३२. परिष्कृत ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति प्रयोग गर्दा विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले लिंग, वर्ण, रंग, बैवाहिक सम्बन्ध, धर्म, वा राष्ट्रियताको आधारमा गैर कानूनी भेदभाव हुन नदिने तर्फ आवश्यक सर्तकता अपनाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद - १२

कम जोखिमयुक्त ग्राहकहरूका लागि सरल ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गर्न सक्ने

३३. संस्थाले आफुले गरेको लिखित जोखिम मुल्याङ्कनका आधारमा कम जोखिमयुक्त ग्राहकको सरल ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गर्न सक्नेछन । यस्तो पद्धति अवलम्बन गर्दा आवश्यक पर्ने कागजात र जोखिम निर्धारणका आधारहरू बारेमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जानकारी माग भई आएका उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
३४. सामान्यतया सबै ग्राहकहरूका लागि यस निर्देशनमा उल्लेखित ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गर्नु पर्नेछ । केही परिस्थितिहरूमा जब संस्थाले गरेको मुल्याङ्कनमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने जोखिम कम रहेको, सम्बन्धित ग्राहक र हिताधिकारीको बारेमा सार्वजनिक रूपमा नै जानकारी उपलब्ध भएको, वा राष्ट्रिय प्रणालीमा उपयुक्त नियन्त्रण र परीक्षणको व्यवस्था रहेको अवस्थामा सरल ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति अवलम्बन गर्न सकिनेछ ।
३५. जोखिम कम भएका ग्राहक, कारोवार वा उत्पादनहरूको उदाहरणको रूपमा देहाय बमोजिमका ग्राहक, कारोवार वा उत्पादनहरू पर्न सक्नेछन :
- (क) अन्य नियमनमा रहेका संस्थाहरू (नेपाल राष्ट्र बैंकले सुपरिवेक्षण गर्ने)
(ख) यस निर्देशनको दफा १५ मा उल्लेख भए अनुरूप उपयुक्त नियमन र सुपरिवेक्षण अन्तरगत रहेका विदेशी वित्तीय संस्थाहरू,
(ग) नेपाल धितोपत्र बोर्डले नियमन गर्ने स्टक एक्सचेन्जमा सूचिकृत भएको पब्लिक कम्पनी र वित्तीय जानकारी इकाइले स्विकृत गरेका र प्रकाशन (Disclosure) सम्बन्धी उपयुक्त नियमन र सुपरिवेक्षण अन्तरगत रहेका विदेशी स्टक एक्सचेन्जमा सूचिकृत भएका पब्लिक कम्पनीहरू,

- (घ) रु १०,०००/- भन्दा कम वार्षिक कारोवार भएका साना ग्राहकहरू ।
३६. दफा ३५ को खण्ड (ख) र (ग) मा उल्लेख भएका गैर आवासीय तथा विदेशी कम्पनीहरूको हकमा त्यस्ता कम्पनीहरू रहेको स्थान वा मुलुकले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने सम्वन्धमा रहेका अन्तरराष्ट्रिय मापदण्डहरूको पालना गरेको हुनु पर्नेछ । संस्थाले सम्वन्धित मुलुकले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने सम्वन्धमा रहेका अन्तरराष्ट्रिय मापदण्डहरूको पालना गरे नगरेको सम्वन्धमा निर्धारण गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंकले प्रकाशित गरेको सूचि वा प्रतिवेदन, FATF, APG, IMF, World Bank जस्ता निकायहरूका वेबसाईटमा प्रकाशन भएका विवरणका आधारमा गर्नु पर्नेछ ।
३७. नेपाल राष्ट्र बैंकले कुनै मुलुक वा क्षेत्रले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने सम्वन्धमा रहेका अन्तरराष्ट्रिय मापदण्डहरूको पालना नगरेको भनी जानकारी गराएको, वा विश्वस्त स्वतन्त्र सूचनाहरूका आधारमा सम्वन्धित संस्थाले नै सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने सम्वन्धमा रहेका अन्तरराष्ट्रिय मापदण्डहरूको पालना नगरेको भनी पत्ता लगाएको, वा अन्य कुनै कारणले सो सम्वन्धी जोखिम रहेको भनी शंका गर्नु पर्ने कारण भएका स्थानमा आधारित ग्राहकको हकमा भने सरल ग्राहक मुल्याङ्कन पद्धति लागू गर्न हुदैन ।

परिच्छेद - १३

विद्युतीय माध्यमबाट गरिने स्थानान्तरण (Wire Transfer) सम्वन्धी नीति र प्रक्रिया

३८. संस्थाले आफूले प्राप्त गर्ने सबै विद्युतीय माध्यमबाट गरिने स्थानान्तरणको सम्वन्धमा उत्पत्तिकर्ताको पूर्ण सूचना प्राप्त गर्ने र सोको सत्यता पुष्टि गर्ने गर्नु पर्नेछ ।
३९. उत्पत्तिकर्ताको पूर्ण सूचनामा देहायका कुराहरू समावेश गर्नु पर्नेछः
- (क) उत्पत्तिकर्ताको नाम,
- (ख) उत्पत्तिकर्ताको खाता नम्बर (खाता नम्बर नभएको अवस्थामा छुट्टै पहिचान नम्बर),
- (ग) उत्पत्तिकर्ताको परिचय पत्र नम्बर वा ठेगाना ।
४०. उत्पत्तिकर्ताको पूर्ण विवरण नभएका विद्युतीय विप्रेषणको भुक्तानी दिने संस्थाले त्यस्तो कारोवारलाई सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने कार्यको जोखिमयुक्त रहेको मान्नु पर्नेछ । यस्तो अवस्थामा सम्वन्धित संस्थाले सब भन्दा पहिले आदेश दिने संस्थाबाट उत्पत्तिकर्ताको सम्वन्धमा छुट्टै विवरण माग गर्नु पर्नेछ । यदि छुट्टै विवरण प्राप्त नभएमा उत्पत्तिकर्ताको पूर्ण विवरणको अभावमा त्यस्तो वा सम्वद्ध कारोवारलाई शंकास्पद कारोवारको रूपमा लिई सोको विवरण वित्तीय जानकारी इकाइलाई दिनु पर्नेछ । यसका अतिरिक्त विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्वन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले त्यस्तो कारोवार गर्न इन्कार पनि गर्न सक्नेछ । उपर्युक्त अवस्थामा भुक्तानी दिने संस्थाले यस निर्देशनको पालना नगर्ने संस्थासँग कारोवार गर्न प्रतिवन्ध लगाउने वा सम्वन्ध समाप्त गर्न पनि सक्नेछ ।

परिच्छेद - १४

अभिलेख सुरक्षित तरिकाले राख्ने

४१. संस्थाले स्वदेशी तथा विदेशी सबै कारोवार तथा वित्तीय जानकारी इकाइलाई पठाएका सीमा तथा शंकास्पद कारोवारहरूको अभिलेख कारोवार भएको मितिले कम्तिमा पाँचवर्षसम्म सुरक्षित रूपमा राख्नु पर्नेछ । यो व्यवस्था सम्बन्ध वा कारोवार चालु रहेका वा समाप्त भएका दुवै अवस्थामा लागू हुनेछ ।
४२. कारोवारको विवरण प्रत्येक कारोवार पूर्ण पहिचान गर्न सकिने र आवश्यक पर्दा फौजदारी अभियोगमा अभियोजन गर्दा प्रमाणमा लिन सक्ने किसिमले राख्नु पर्नेछ । त्यस्तो कारोवार विवरणमा देहायका कुराहरू समावेश गर्नु पर्नेछ :
- (क) ग्राहकको (हिताधिकारी समेतको) नाम, ठेगाना (पहिचान सम्बन्धी अन्य मध्यस्थद्वारा राखिएको विवरण)
- (ख) कारोवारको प्रकृति र मिति,
- (ग) प्रयोग भएको मुद्राको प्रकार र मात्रा, र
- (घ) कारोवारमा प्रयोग भएको खाता नम्बर र सोको प्रकार ।

परिच्छेद - १५

सीमा कारोवार विवरण पठाउनु पर्ने

४३. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले देहायका सीमा भित्रको रुपैयाँ तथा सो वरावरको विदेशी मुद्राको कारोवारको विवरण त्यस्तो कारोवार भएको मितिले १५ दिन भित्र अनुसूची - २ को ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाइ समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (क) विप्रेषण र स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले देहायको विवरण वित्तीय जानकारी इकाइलाई पठाउनु पर्नेछ ।
- (१) कुनै ग्राहकले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. १० लाख वा सो भन्दा बढीको नगद रकमको कारोवार,
- (२) कुनै ग्राहकलाई एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. १० लाख वा सो भन्दा बढी रकम नेपालमा भुक्तानी गरेको वा नेपालको सीमा वारपार हुने गरी गरेको विप्रेषण वा स्थानान्तरणको कारोवार,
४४. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले तोकिएको सीमा भन्दा बढीको कारोवार गर्ने ग्राहक, त्यस्तो कारोवार वा रकमको श्रोत समेत उल्लेख गरी छुट्टै रजिष्टर खडा गरी राख्नु पर्नेछ ।
४५. यदि कुनै कारोवार सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने उद्देश्यले गरिएको भनी लागेमा त्यस्तो कारोवार माथि उल्लेखित सीमा भन्दा माथिको भए वा नभए पनि वित्तीय जानकारी इकाइले जारी गरेको निर्देशन र यस निर्देशनको दफा ४७ अनुसार शंकास्पद कारोवारको रूपमा पनि वित्तीय जानकारी इकाइमा पठाउन पर्नेछ ।
४६. दफा ४३ र ४५ अनुरूपका विवरणहरू वित्तीय जानकारी इकाइले तोके बमोजिम विद्युतीय वा अन्य माध्यमबाट पठाउन सकिनेछ ।

परिच्छेद - १६

शंकास्पद कारोवारको विवरण पठाउने

४७. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) को दफा ७ अनुरूप कुनै रकम देहाय बमोजिम रहेको शंका लागेमा वा शंका गर्नु पर्ने पर्याप्त आधार भएमा सोको विवरण वित्तीय जानकारी इकाइमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (क) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) ले तोकेको अपराध वा अपराधिक आर्जनसँग जोडिएको वा सम्बन्धित रहेको, वा
- (ख) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) ले तोके बमोजिम आतंकवाद, आतंकवादी कार्य, आतंकवादी संगठन, वा आतंकवादी कार्यमा लगानीसँग जोडिएको वा सम्बन्धित रहेको ।
- (ग) वित्तीय जानकारी इकाइले जारी गरेको निर्देशनमा तोकिएका आधारमा शंकास्पद देखिएको ।
४८. सबै शंकास्पद रकम तथा कारोवार र कारोवारको प्रयास समेतको विवरण पठाउनु पर्नेछ । विवरण पठाउने दायित्व अन्य कुनै किसिमले छुट हुने छैन ।
४९. संस्थाले शंकास्पद देखिने वित्तिकै शंकास्पद कारोवारको विवरण यथाशक्य चाडो पठाउनु पर्नेछ ।
५०. संस्थाले शंकास्पद कारोवार वा सोको प्रयास समेतको विवरणमा यस निर्देशनको अनुसूची – ३ मा दिइएको ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाइमा पठाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद – १७

अनधिकृत व्यक्तिलाई सूचना दिन प्रतिबन्ध र दायित्वबाट संरक्षण

५१. सूचना दिने वा दायित्वबाट संरक्षण सम्बन्धमा देहाय बमोजिम हुनेछ :
- (क) विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्था, सोका सञ्चालक, पदाधिकारी र कर्मचारीहरु (स्थाई र अस्थाई) कसैले पनि वित्तीय जानकारी इकाइमा पठाएको सीमा वा शंकास्पद कारोवार वा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने सम्बन्धी अपराधको सम्बन्धमा भएको वा भईरहेको अनुसन्धान वा अन्य सम्बद्ध सूचनाहरु खण्ड (ख) मा उल्लेख भएको अवस्थामा र प्रचलित कानूनले तोकेको अवस्थामा बाहेक कुनै पनि किसिमले व्यक्त गर्नु वा प्रकट गर्नु हुदैन ।
- (ख) विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) को कुनै व्यवस्थाको कार्यान्वय गरिरहेको निकायले माग गरेका बखत त्यस्तो जानकारी प्रकट गर्नु पर्नेछ ।
- (ग) कसैले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) को प्रशासनको लागि बाहेक शंकास्पद कारोवारको विवरण तयार गर्ने, वित्तीय जानकारी इकाइ वा अन्य सरकारी निकायलाई सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण गर्ने कार्यको लागि विवरण पठाउने व्यक्तिको परिचय वा परिचय खुल्न सक्ने कुनै पनि कुरा संकेत वा प्रकट गर्नु हुदैन ।

(घ) कसैले पनि न्यायको प्रयोजनका लागि आवश्यक भएको भनी न्यायधिश वा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले प्रकट गर्न आदेश दिएकोमा बाहेक शंकास्पद कारोवारको विवरण वा सोमा समावेश भएका अन्य जानकारी वा सोसँग प्रदान गरिएका अन्य जानकारी, त्यस्तो विवरण तयार गर्ने, विवरण पठाउने व्यक्तिहरुको परिचय वा परिचय खुल्न सक्ने कुनै पनि विवरण प्रकट गर्न हुदैन ।

५२. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित), नियम २०६६ तथा यस निर्देशनको व्यवस्था अनुरूप सदनियत साथ विवरण पठाएको वा जानकारी दिएको कारणले कुनै पनि सूचक संस्था वा त्यसका सञ्चालक, पदाधिकारी, साभेदार, पेशागत व्यवसायी वा कर्मचारीलाई बैकिङ्ग वा अन्य कुनै पनि पेशागत गोप्यता भंग गरेको आरोपमा कुनै पनि फौजदारी, देवानी, अनुशासनात्मक वा प्रशासकीय कारवाही हुने छैन ।

परिच्छेद - १८ आन्तरिक नीति, प्रक्रिया, प्रणाली र नियन्त्रण

५३. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरुले यस निर्देशनको पालना हुने गरी आवश्यक आन्तरिक नीति, प्रक्रिया, तथा नियन्त्रणको प्रणालीको तर्जुमा गरी लागू गर्नु पर्नेछ । त्यसले कम्तिमा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित), सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण नियम २०६६, यस निर्देशनका व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयनको व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्थापकीय स्तरको कार्यान्वयन अधिकृत नियुक्त गर्ने व्यवस्थाहरु समेटनु पर्नेछ ।

५४. कार्यान्वय अधिकृत तथा अन्य सम्बद्ध कर्मचारीले ग्राहक पहिचान तथा ग्राहक पहिचान पद्धति अनुरूपका विवरण, कारोवारको विवरण, र अन्य सम्बद्ध जानकारीहरु समयमै प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । कार्यान्वय अधिकृतले स्वतन्त्ररूपमा कार्य गर्ने तथा उसको आफ्नो सुपरीवेक्षक भन्दा माथिल्लो तहको अधिकारी वा सञ्चालक समिति वा समान स्तरको अन्य कुनै समिति समक्षको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।

५५. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरुले कार्यान्वयन अधिकृतको नाम, ठेगाना, योग्यता, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण नेपाल राष्ट्र बैंक तथा वित्तीय जानकारी इकाइ समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

५६. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाको सञ्चालक समितिले कम्तिमा तीन महिनाको एक पटक सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित), सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण नियम २०६६, यस निर्देशनका व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयनको अवस्थाको बारेमा समीक्षा गर्नु पर्नेछ । आर्थिक वर्ष शुरु भएको पहिलो महिनाको आधारमा प्रत्येक तीन महिनामा त्यस्तो समीक्षा वित्तीय जानकारी इकाइमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

५७. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरुले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी गर्ने सम्बन्धी अपराधको नियन्त्रण सम्बन्धमा आवश्यक सूचनाहरु आपसमा आदान प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

५८. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरुले यी नीति, प्रक्रिया तथा नियन्त्रणका संयन्त्रहरुको कार्यान्वयन भए नभएको परीक्षण गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक स्रोत तथा स्वतन्त्र लेखापरीक्षण (नमुना परीक्षण समेत) सम्बन्धी व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

५९. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरूले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा हुने लगानी नियन्त्रण गर्न विकसित भई रहेका संयन्त्रहरू र सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा प्रयोग भई रहेका तरिका र प्रवृत्तिहरू, र सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा हुने लगानी सम्बन्धी अपराध नियन्त्रण गर्न बनेका कानूनको कार्यन्वय गर्न पुरा गर्नु पर्ने दायित्व, ग्राहक पहिचान प्रक्रिया र शंकास्पद कारोवारको विवरण पठाउने समेतका बारेमा आफ्ना कर्मचारीहरूलाई आवश्यक तालिम एवं जानकारी दिने व्यवस्था निरन्तर रूपमा गर्नु पर्नेछ ।
६०. विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरूले कर्मचारी छनौट गर्दा उपयुक्त मापदण्ड सहितको छनौट प्रक्रिया अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद – १९ कारवाही र सजाय

६१. यस निर्देशनको कुनैपनि व्यवस्थाको उल्लंघन गर्ने व्यक्ति/संस्था/पदाधिकारी कारवाहीको भागिदार हुनेछ ।
६२. यस निर्देशनको व्यवस्था कार्यान्वयन नगर्ने विप्रेषण तथा स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरूलाई विदेशी विनियम (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ र सो अन्तर्गत बनेका नियम, विनियम बमोजिमको जरिवाना वा तोकिएका अन्य कारवाही हुनेछ ।
६३. दफा ६२ बमोजिमका ऐन नियम तथा विनियमहरूमा जरिवाना तथा कारवाहीका सम्बन्धमा स्पष्ट उल्लेख नभएको अवस्थामा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) तथा सो अन्तर्गत जारी भएको नियम, विनियम, निर्देशन वा आदेश बमोजिम तोकिएको समयमा वित्तीय जानकारी इकाईलाई विवरण उपलब्ध नगराउने विप्रेषण, स्थानान्तरण तथा मुद्रा सटही सम्बन्धी कारोवार गर्ने संस्थाहरूलाई उक्त सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन २०६४ (प्रथम संशोधन २०६८ सहित) को दफा ३१ बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकले जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

यस निर्देशनको अनुसूची २ र ३ बमोजिमको विवरण पठाउदा देहाय बमोजिमको ठेगानामा पठाउनु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
वित्तीय जानकारी इकाई
बालुवाटार, काठमाण्डौ

फोन: ४४१९८०४, ४४१९८०५, ४४१९८०७ (Ext. ४१४, ४१७, ४१८)

फ्याक्स: ४४४१०५१

इमेल: reportfiu@nrb.org.np

अनुसूची - १

ग्राहकको मुल्याङ्कन पद्धति (पहिचान) कायम गर्ने कार्यविधि

- (क) पुरा नाम र ठेगाना
- (ख) नागरिकताको प्रमाणपत्र, राहदानी, राष्ट्रियता खुल्ने परिचय पत्र, (भारतीय मुद्रामा हुने स्थानान्तरण तथा भुक्तानीमा)
- (ग) राहदानी र प्रवेश आज्ञाको प्रतिलिपि (विदेशी मुद्रामा हुने स्थानान्तरण तथा भुक्तानीमा)
- (घ) स्थाई/अस्थायी ठेगाना
- (ङ) टेलिफोन नम्बर (भएमा उल्लेख गर्ने)
- (च) स्थानान्तरण गरिने रकमको श्रोत
- (छ) रकम पठाउने र प्राप्त गर्ने बीचको सम्बन्ध
- (ज) रकम पठाउने र प्राप्त गर्ने उद्देश्य
- (झ) रकम पठाउने र प्राप्त गर्नेको पत्राचार गर्ने ठेगाना
- (ञ) आवश्यकता अनुसार ग्राहकसँगको अन्तरवार्ता
- (ट) अन्य आवश्यक कागजातहरु (सम्बन्धित संस्था स्वयंले तोक्न सक्ने)

अनुसूची -३

Suspicious Transaction Report and Internal Record Form for MSBs

Name of Reporting Institution:

S.N	Name and address of the Customer (with passport number & visa or citizenship, or national Id, etc.)	Name and address of the sender (with passport number & visa or citizenship, or national Id, etc.)	Date of Transaction	Source of Fund	Amount Involved in NPR	Reasons for Suspicion	Signature for Internal Recording	Remarks

Submitting Signature :
(Chief/Authorized Person)

Name :
Designation :
Phone :
Email :
Fax :
Date :